

Plagiáty závěrečných prací

ČT 24 | 29.8.2019 | 22:00 | Pořad: Události, komentáře | Téma: Masarykova univerzita, vysoké školy

Světlana WITOWSKÁ, moderátorka

Masarykova univerzita chce odebrat 10 titulů svým absolventům. Rektor Mikuláš Bek se tak rozhodl poté, co škola provedla rozsáhlou kontrolu odevzdaných prací od roku 2000. Posuzovala jich 1226 bakalářských, magisterských i rigorózních.

Jitka BRANDEJSOVÁ, **Fakulta informatiky**, Masarykova univerzita

Neomylnost, pokud ten soubor je k dispozici, je na internetu, protože to vyhledává i vůči internetu, tak se nalezne. Ale pak už musí nastoupit člověk, který řekne, zda je to plagiát, protože to, že je tam řada podobností, ještě neznamená, že je plagiát, protože student cituje z literatury, používá, pracuje s literaturou.

redaktorka

Vlastní program na odhalení plagiátorství používá Masarykova univerzita od roku 2006. O další 2 roky později pak spustila i portál, který umožňuje kontrolu prací všem vysokým školám.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

A více už s našimi dalšími hosty, ministrem školství Robertem Plagou. Dobrý večer.

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Dobrý večer.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

A do Brna zdravím Mikuláše Beka, senátora, odcházejícího rektora Masarykovy univerzity. Dobrý večer.

Mikuláš BEK, senátor, odcházející rektor Masarykovy univerzity /nestr. za STAN/

Dobrý večer.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Pane Beku, u 10 prací chcete odebrat titul, což mi nepřipadá jako příliš vysoké číslo, nebo tam hraje roli fakt, že podle zákona může škola odebrat titul do 3 let od závěrečné zkoušky a těch podvrhů je vlastně daleko víc?

Mikuláš BEK, senátor, odcházející rektor Masarykovy univerzity /nestr. za STAN/

Já bych chtěl říci, že my jsme se k té kontrole sami rozhodli poté vlně skandálů s diplomovými pracemi některých politiků. A chtěli jsme se přesvědčit o tom, zda ty tituly, které naše univerzita uděluje, mají

skutečně hodnotu tak, abychom mohli ujistit veřejnost o tom, že ty naše procesy na vysoké škole probíhají zcela korektně. Proto jsme se pustili do toho průzkumu už odevzdaných diplomových prací. Ten počet je skutečně minimální, ale ukazuje to, že v každém systému jsou nějaké skuliny. A samozřejmě 10 zahájených řízení ještě neznamená 10 identifikovaných plagiátů, protože teď bude rozhodovat přezkumná komise zřízená podle zákona o tom, zda byly naplněny podmínky toho zákona, což je vlastně hrubé porušení těch citačních pravidel, takže teď se ještě bude posuzovat míra toho pochybení.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Pane ministře, není to vlastně strašné zjištění, když skandály politiků odstartují takovou kontrolu?

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Já musím říct, že to nebyly skandály politiků, protože ten systém skutečně vznikl před 10 lety. A z impulsu a ne univerzit, ale také ministerstva školství.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

To nevadí, ale teď pan rektor nám říkal, že vlastně se k takové větší kontrole odhodlali v momentě, kdy slyšeli, že 1-2 politici mají problémy s diplomovou prací.

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Já si myslím, že to neměl být ten spouštěč, to se vám snažím říct, protože ten nástroj tu byl na zjišťování, ale nebyl tu ten aparát na odebrání a ten jsme dali do zákona v roce 2016. Takže pokud to byl ten spouštěč, tak je to škoda, je samozřejmě, ty kauzy jsou smutné, ale v realu já jsem rád, že vysoké školy, ať už byl ten impuls jakýkoliv, k tomu konečně přistoupily.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Jsou čeští studenti z vašeho pohledu poctiví?

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Já si myslím, že v principu čeští studenti jsou poctiví, byť samozřejmě neočekávám, že vzápětí se strhne debata, kde se každý bude přiznávat, že někdo, nebo kdokoliv něco v životě opsal, ale nemyslím si, že bychom se nějak zásadně vymykali...

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Takže si ani nemyslíte, že plagiátorství by bylo velkým problémem českých vysokých škol?

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Aby to nebyl velký problém, tak samozřejmě musí jít ta technologie a to odhalování a sankční aparát, tak jak jsem říkal, ruku v ruce s tím, protože samozřejmě pokud by nebyly ty sankce, tak to lákadlo si to zjednodušit je pro studenty velké.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Říkáte aby, tak je to velký problém pro české vysoké školy nebo ne?

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Já si myslím, že zavedenými mechanismy, které jsme skutečně zavedli a možnosti odebrat ten titul, je

tu i sankce, která může dopadnout až do 3 let. A je to to, co může odradit potenciální studenty od tohoto od tohoto konání, to znamená, myslím, že to velký problém není, ale díky těmto opatřením.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Pane senátore, koneckonců Masarykova univerzita už před 13 lety vyvinula program, který, do kterého se postupně zapojilo i přes 50 českých vysokých škol. A teď se používá ještě další. Je ten váš kontrolní systém opravdu bezchybný, můžeme o něm nepochybovat?

Mikuláš BEK, senátor, odcházející rektor Masarykovy univerzity /nestr. za STAN/

Tak ten počítačový systém samozřejmě vyhodnocuje podobnosti a vyhodnocuje je bezchybně, ale pak musí nastoupit vždycky kontrola očima toho pedagoga a tam samozřejmě chyby mohou vznikat jako v každé lidské činnosti.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Může takový systém být obejit třeba změnou stylistky jenom drobnou?

Mikuláš BEK, senátor, odcházející rektor Masarykovy univerzity /nestr. za STAN/

Ne drobnou změnou stylistiky, ale samozřejmě při rozsáhlejších parafrázích už nemusí být ten rozsah těch podobností správně identifikován, proto je vlastně nejdůležitějším článkem v tom celém řetězci pořád člověk, opisování je staré jako školství samo. V posledních desetiletích se změnila technologie, internet vnesl do hry nové prvky a tomu musí odpovídat také ty kontrolní nástroje, které se snažíme vyvíjet.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Jak vůbec dokážete studentovi, u něhož máte podezření, že to skutečně není z jeho hlavy, že, co když jen měl prostě stejnou myšlenku jako někdo jiný, kdo psal diplomovou práci na podobné téma, nebo se věnoval problému, který třeba nenabízí tolik alternativ na vysvětlení?

Mikuláš BEK, senátor, odcházející rektor Masarykovy univerzity /nestr. za STAN/

Já myslím, že to není to jádro problému. Ty práce, které teď přezkoumáváme, obsahují poměrně rozsáhlé pasáže textu, který je prakticky identický, takže my se soustředíme na ty případy, kde skutečně jsou si ty texty velmi podobné. My jsme si vědomi toho, že samozřejmě část těch problémů může vznikat tam, kde vlastně jde o obory, které mají výrazně aplikační podobu a kde ty diplomové práce vlastně zpracovávají nějaký poměrně uzavřený okruh teoretických konceptů a tam se vztahují často podobným textům, proto musí přijít ten učitel, musí prozkoumat, zda správně student odkazuje na použité zdroje.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Ano. Na to míří moje další otázka na pana ministra, s prací by měl studentovi opravdu pomáhat jeho vedoucí, ale připomeňme, co řekla Taťána Malá: "Měla jsem kvalifikovaného vedoucího práce, měla jsem kvalifikovaného oponenta. Já jsem spoléhala na to, že mně tou prací provedou. A kdyby, nedejbože, tam nějaké podezření bylo, tak se na to přijde." Tak není vlastně část viny i u vedoucích prací?

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Primární zodpovědnost má samozřejmě student, to je bez diskuse, a vždy tomu tak bylo a musí tak tomu být, ale to, že v určité fázi, a teď nehovořím o tom konkrétním případě, české školství, vysoké školství šlo cestou masifikace. A jednoduše učitelé neměli čas, kapacitu na to věnovat těm studentům,

to je holý fakt. A já jsem rád v posledních letech netlačíme jako ministerstvo na pilu a nenutíme vysoké školy, aby braly a byly financovány podle počtu hlav, které tam mají, ale aby se mohly také soustředit na zvýšení kvality, a to je odpověď na vaši otázku.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Pane Beku, kolik prací by měl vůbec jeden profesor, jeden vedoucí vést, aby se tomu opravdu mohl dostatečně věnovat?

Mikuláš BEK, senátor, odcházející rektor Masarykovy univerzity /nestr. za STAN/

Já si netroufám říct nějaké striktní číslo, ale rozhodně ten počet v jednom semestru by měly být jednotky, ne vyšší počty a také ty oponované práce by neměly být příliš početné. Já souhlasím s panem ministrem, že možná celá ta vlna zájmu o plagiátorství trochu souvisí s tou ne zcela zvládnutou masifikací někdy před 10 lety, kdy počty studentů na jednoho učitele na českých vysokých školách dosahovaly takových čísel, která jsou z mezinárodního hlediska vlastně zcela mimo optimum. A v těch posledních 10 letech se postupně tenhle vývoj koriguje. A já věřím tomu, že na řadě univerzit už jsou ty podmínky pro studenty v mnohem příznivější míře individuálního přístupu učitelů.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Vy už jste, pane ministře, mluvil o tom, že by právě ty kontroly měly předcházet, nebo respektive to riziko a hrozba kontrol, že by měly napomáhat k tomu, aby k plagiátorství vůbec nedocházelo. Řešíte potom s univerzitami, s vysokými školami v případě, že nějaké takové práce odhalí, že je to třeba i jejich chyba, máte pocit, že se třeba můžou chovat tak, aby k tomu vůbec nedocházelo?

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Plagiátorství tady určitě bude v budoucnosti. Z pohledu ministerstva jde o to, jestli ta univerzita má nastaveny kontrolní systémy, respektive z pohledu národního akreditačního úřadu, jde o to, jestli jsou tam kontrolní systémy a jestli je to systémové selhání, tak samozřejmě zodpovědná je ta univerzita. V případě, že se jedná o ty individuální prohřešky, tak pravomoc i k odebrání má univerzita a je to ten samoočistný mechanismus, který je dobře nastaven v zákoně.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Pojďme teď k dalšímu tématu. Lékařská fakulta ostravské univerzity by měla přijít o akreditaci pro obor všeobecné lékařství. Na ten by pak nemohla přijímat nové studenty. Kontrola komise akreditačního úřadu prokázala, že fakulta 9 let nestandardním způsobem přijímala studenty. Jak je vůbec něco takového možné?

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Tak to je důležité se ptát přímo na té univerzitě a na té fakultě. My tento případ z pohledu ministerstva intenzivně řešíme, ale především ten, kdo tam na tu kontrolu šel, tak je nový Národní dotační úřad, a to rozhodnutí čerstvé je skutečně o tom, že ta pochybení byla systémová, tak jak jsem říkal před chvílkou. A ten první krok je, že do doby nápravy mají pozastaveno nabírání studentů. Neznamená to, že by to tam skončilo, ale minimálně na nějaké období je tam omezen přísun nových studentů, což samozřejmě mě, ani předchozího hosta ministra zdravotnictví, netěší, protože jsme právě uvedli v činnost program, který má zvýšit počet lékařů v českém zdravotnictví. Takže, ač nerad, tak takhle /nesrozumitelné/ nám bude chybět, ale kvalita musí být na prvním místě.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

A budou teď kontroly častější, když jsme se dozvěděli o tomto případu?

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Ty kontroly, my jsme přecházeli na nový systém akreditační komise, přešla v Národní akreditační úřad. Jedna z těch věcí, které si od toho zákonodárci slibovali, je i zvýšení kontroly poté, co vzniknou sociální akreditace, tak i vnitřní kontroly uvnitř těch univerzit, které na 10 let získají možnost si akreditovat programy samy. Takže pevně věříme, když ta univerzita selže v tom vnitřním kontrolním mechanismu, tak jsou tam poměrně velké sankce, nemůže si sáhnout znovu na tu sociální akreditaci, takže pevně věříme, že ta úroveň i vnitřní kontroly, i vnější kontroly se zvýší.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Za 4 dny začíná nový školní rok, a nejenom žáci, ale i učitelé se vracejí do škol. Podle loňských čísel bylo na českých školách 45 % učitelů starších 50 let. Teď je nejenom politická poptávka /nesrozumitelné/ platů učitelům a ministerstvo je zvyšuje rychle, ale má to efekt u mladých lidí, daří se vám lákat učitele?

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Ten efekt, já pevně věřím, že to má, ale je nutné si uvědomit, že startujeme z naprosto nízkých čísel, že do toho sektoru skutečně dvě desítky let nebylo investováno. Ten návrat, a je to bohužel holý fakt, bude trvat několik let. Těch lidí, protože za prvé musí uvěřit, že to vláda a budoucí vlády myslí vážně, to doufám, že se daří, protože ta čísla rostou. A aby se zvýšila atraktivita toho povolání. Druhá věc je, že pokud to teď uvidím, tak se musím na tu pedagogickou fakultu přihlásit.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

A kdybychom měli říct tedy konkrétní číslo, jak velké procento se vám dostalo nalákat mladé učitele?

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

To se takto nedá říct. Vemte si, že ten nárůst, respektive máte 150 tisíc učitelů a my jsme si udělali analýzu společně s řediteli škol, která ukazuje, že díky tomu, že budou odcházet populačně silnější ročníky, tak i kdyby nám nastupovali všichni absolventi v současné chvíli pedagogických fakult, což tak není, a udrželi se v tom systému, tak stejně se nám bude ta pozice učitelů, respektive jejich nedostatek zvyšovat, to znamená, na to jsem já navázal další opatření, se kterými jdu do sněmovny, a to je otevření zákona o pedagogických pracovnících, abychom umožnili učit lidem bez pedagogického vzdělání s tím, že si ho dodělají a dostanou k ruce uvádějícího učitele. Já to vnímám jako sekundární kanál, který nám pomůže dostat nějaké tisíce učitelů, nových učitelů do toho systému.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Pane rektore, prezidentka Asociace ředitelů základních škol Hana Stýblová si postěžovala, že mladých učitelů je málo, ale taky, že vydrží třeba jenom rok, dva a odejdou a jindy je zase třeba ten učitel nepoužitelný. Zastavím se u toho výrazu nepoužitelný. Umějí tedy fakulty dobře připravit učitele na jejich budoucí povolání?

Mikuláš BEK, senátor, odcházející rektor Masarykovy univerzity /nestr. za STAN/

Já jsem přesvědčený o tom, že v posledních 10 letech se v tom hodně změnilo k lepšímu. Já, když pozoruji vývoj na některých pedagogických fakultách, které jsem měl možnost poznat blíže, tak jsem přesvědčený o tom, že udělali mnoho pro to, aby třeba systém praxí byl mnohem lépe propracovaný, aby objem těch praxí byl větší, aby ty nářky nad kvalitou těch absolventů stále ubývaly. Já myslím, že největší problém dnes je v tom skutečně přimět absolventy pedagogických fakult nebo jiných fakult vzdělávajících učitele, aby nastoupili do té profese, že její atraktivita je skutečně nízká. A tady je na místě nejenom zvyšování platů, ale také jasnější kariéerní řád pro učitele, celá řada dalších benefitů, které jsou pro tu profesi důležité.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Což je tedy úkol ministerstva školství, jestli tomu správně rozumím?

Mikuláš BEK, senátor, odcházející rektor Masarykovy univerzity /nestr. za STAN/

Určitě ministerstva školství z části, ale určitě je velká role například u krajů nebo jiných zřizovatelů, to jsou obce. Tady se může do toho procesu zapojit mnohem více politických aktérů, než jenom ministerstvo školství.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Ono v poslední době, pane ministře, mluví hlavně o těch platech, ony budou v roce 2021 platy pedagogů i nepedagogů na 150 % úrovně roku 2017, ale jak už tady bylo řečeno, od pana rektora Beka, co udělat pro zatraktivnění tedy téhle té profese, myslíte si, že už jste toho učinili dost a nebudete chystat nějaké další kroky? Mluvil se přece jenom ještě o právním postavení učitele?

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Já si myslím, že právní postavení učitele, byť po něm bylo voláno, je to, je to zásadní. Já, když tady byly změny pedagogické fakulty, souhlasím s tím, že tam došlo k posunu, ale já zodpovědně říkám, že v posledních 4 letech jsme z národních zdrojů zpět násobili přímou podporu přímo pedagogickým fakultám a fakultám vzdělávající učitele, plus jsme tam pustili poměrně značné prostředky v řádech stovek milionů korun z evropských fondů. A já očekávám výraznější strukturální proměnu toho samotného vzdělávání, protože zase je smutným faktem, že některé pedagogické fakulty dokážou i dobře motivované lidi, kteří chtějí vstupovat do toho povolání, odradit od toho výkonu funkce učitele, respektive poslání učitele, pardon, a to je věc, na kterou se chci podívat a chci, aby ty peníze byly využity a aby skutečně se zatraktivnilo už to pregraduální vzdělávání.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Ještě poprosím o reakci pana Beka na tato slova?

Mikuláš BEK, senátor, odcházející rektor Masarykovy univerzity /nestr. za STAN/

No, já nepředstírám, že znám všechny Pedagogické fakulty v republice. Já znám dobře svoji Pedagogickou fakultu v Brně, znám relativně dobře třeba olomouckou a pražskou na Karlově univerzitě a tam jsem přesvědčený o tom, že ta kvalita přípravy učitelů se výrazně mění k lepšímu, že i ty změny, které nastaly po přijetí novely vysokoškolského zákona v akreditacích, přispěly k oživení debaty o tom, jak má vlastně vypadat příprava učitelů. Takže já si nemyslím, že by ten vývoj byl nějak negativní. V tuhle chvíli souhlasím s panem ministrem, že se podařilo do přípravy učitelů v posledních letech také více investovat, což může přinést krátkodobě už poměrně zřetelné výsledky. A také jsem přesvědčený o tom, že musíme debatovat o tom, jak umožnit právě to vzdělávání těch lidí, kteří by do učitelství vstoupili bez té odborné přípravy. A myslím si, že tam je na místě, aby pedagogické fakulty připravily nabídku, která bude například časově hodně intenzivní, ale koncentrovaná, protože to budou lidé, kteří budou potřebovat rychle to vzdělání.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Děkuju vám, pánové, oběma za účast u nás ve studiu. Na shledanou.

Robert PLAGA, ministr školství /ANO/

Děkuju a hezký večer.

Mikuláš BEK, senátor, odcházející rektor Masarykovy univerzity /nestr. za STAN/

Na shledanou.

Daniela PÍSAŘOVICOVÁ, moderátorka

Na shledanou.